

فضل غني غني

مفلس درانے

بر مزار ما غريبان نے چراغ نے گلے
 نے پر پروانه سوزد نے صدائے بلبلے
 او دغسي د پښتو دا ځلموتے شاعر هم گيله من
 دے وائي چې څوک به ما د مرگه پس ياد کړي هسې
 هم پښتون ډېر بې حسه دے! خو نا داسې نه ده نه خو
 حافظ چا هېر کړو او نه به پښتو او پښتانه ليکوال
 تا هېر کړي. ليکوال مې ځکه وليکل چې تر کومې
 پښتون قوم کښې لکه د بنگاليانو او سنډهيانو
 قومي جذبه نه وي رالږېدلې تر هغې د پښتون نه د
 قومي پښتونولي. طمع که ناممکنه نه ده نو گرانه
 ضرور ده.

د کومې پورې چې د فضل غني غني تعلق دے
 نو هغه يو سپېڅلے شاعر، نامتو ليکوال، قابل
 بېنکر، په معاشي معاشرتي او سياسي حالاتو خبر
 په صحيح توگه د نوک نه واخله تر سره د هر وپښته
 پورې نېشنلے، مکمل خدائي خدمتگار، د باچا خان
 او رهبر تحريک خدائے بخښلي ولي خان بابا مرید
 او بالکے ؤ او د هغوي په مينه مست ورک لېونے ؤ.
 فضل غني د هشنغر په اخري اتم کلي تنگي
 کښې حاجي فضل اکبر کره په اگست 1952 کښې
 وزېږېده. د اېم اي پورې د تعليم پوره کولو نه پس
 ئې د نېشنل بېنک ملازمت اختيار کړه. د منچر تر
 عهدې د رسېدلو نه پس د صوبې د نېشنل بېنکونو
 اډت افسر لگېدلے ؤ نو که نه به ئې يوه پښه بنو يا
 کوهات کښې وه نو سبا به ئې بله پښه په سوات يا

پښتو يوه داسې بختوره ژبه ده چې نه ئې پخوا
 په سرکاري توگه سرپرستي شوې ده او نه اوس.
 حالانکې پښتنو باچاهانو په سوونو کاله د آمو نه
 واخله تر بنگاله پورې حکومت کړے دے چې ډېر
 پکښې په خپله بڼه شاعران وو. لري به نه خو زمونږ
 خپل ستر ابدالي بابا خو به د ډيلي تخت هېرولو چې
 به ورياد شو د خپلې پښتونخوا د غره سرونه. خو دا
 توفيق هغه له هم خدائے ورنه کړه چې که پښتو ئې
 هغه وخت سرکاري ژبه د فارسي په ځائے گرځولې
 وے نو نن چې دا تش د پښتونخوا "د صوبې په نوم"
 مخالفت شروع دے دا به نه ؤ.

هسې هم مرگي داسې وخت په وخت د پښتو
 منگول ترورلې ده چې پښتو او پښتو ادب ورپسې
 د اوبنکو په ځائے په وینو ژړلي دي. تش په تېره تېره
 د وړوکي اختر مياشت کښې درې نوميالي زامن
 ترې مرگي و ترورل. فضل غني غني، سپډرسول
 ناڅاپه چې د صدارتي حسن کارکردگي اېوارډ
 يافته او د يو متحرک شخصيت خاوند ؤ، بل د
 صوابي د سيمې ځلمے شاعر اجمل منصور چې
 ناوې کورودانې او يو ماشوم زوئے ترې پاتې شو.
 شايد چې هغه ته د دې مادي دنيا نه بلې روحاني او
 ابدي دنيا ته د تللو الهام شوے ؤ ځکه خو ئې لکه د
 حافظ شېرازي وئيلي وو چې:

زما لا څوک دي چې زما په ځلي اوبنکې توئې کړي
 زه په خپل ځان باندي ماتم د ځانه مخکښې کوم

خدائے مہ کرہ ہغہ تہ خہ نقصان رسبدلے وے نو د
دې قوم او ملک به خہ حال و او دغسې غني غني تہ
په يو نظم کښې د خپل عقيدت اظهار داسې کوي
چې د هغې نه د غني د يو ښه شاعر په توگه اظهار
کېږي وائي:

د هر چا د زړگي سر و د هر چا ښکلے دلدار و
که زما نه تپوس و کړې هم مې مشر هم مې يار و
هم مې دوست هم مې همخولے زه ئې زوئے دے مې پلار و
زه د ده د زړه قرار و م، دے زما د زړه قرار و

د غني نه يواځې د غني خان سره داسې نزدې
تعلق و بلکې د دې خاندان هر فرد هغه ولي خان بابا

و هسې خو بېگم نسيم ولي خان د
ټول پښتون قوم مور او ټول قوم
هغه خپل بچي گڼي خو په بچو
کښې ځينې نيازبين هم وي او
فضل غني غني د بي بي په ډېرو
نيازينو بچو کښې و، د دغې نه
سپوا د فضل غني غني د
پښتونخوا د قلندر مومند، اجمل
ختک، شېر زمان طائزي، سليم
راز، فضل دين ختک، ډاکټر
اعظم اعظم، ډاکټره سلمي

شاهين، ډاکټر راج ولي شاه ختک، داور خان داؤد
او گڼو نورو ليکوالو او شاعرانو سره خصوصي
تعلقات وو. هغه يو ښه انسان د باچا خان د عدم
تشدد په فلسفه يقين لرونکے يو مخلص سياستدان
او سپېڅلے ليکوال هم و.

فضل غني غني د ارواښاد ماسټر کریم نه پس
د نننۍ دنيا د سرخط لاندې د خبرلوخي په نوم په

چترال کښې وه، خود اعتمادي پکښې دومره وه چې
هغه ما بل يو بېنک منېجر کښې نه وه ليدلې. کله
چې هغه شبقدر کښې د نېشنل بېنک منېجر و
چونکې شبقدر کښې زما کاروبار و نو اکثر به مو
ورسره ملاقات کېده. يوه ورځ زه ورسره ناست وم،
چائے مو څښلې چې دې کښې يو افغانے ورور راغے،
د سلام دعا نه پس، افغانې ورور و ټيل چې منېجر
صېب دوه لکه روپۍ مې پکار دي او غني ورله دغه
دوه لکه روپۍ بې د خه ضمانته ورکړې چې هغه لاره
نو ما ورته و ټيل چې هلکه! منېجر صېب ډېر لوتے
رسک دي وانه خسته، د منېجر جواب و حاجي
صېب ژوند ټول رسک رسک دے او

شايد چې په سبا يا په بله ورځ هغې
افغانې هغه رقم هغه ته واپس کړه.

د فضل غني غني د باچا خان
بابا کورنۍ سره تعلق د پلار او د
زوئے و کله چې به نوے کال شروع
کېده نو غني به قيمتي نه قيمتي
ډائري واخستله او ولي خان بابا له به
ئې يوړله او دغه د هغه د دې خاندان
سره د مينې محبت او عقيدت ښکاره
ثبوت دے چې هغه ئې د اختر په
دوېمه ورځ اسفنديار ولي خان له د

اختر مبارکۍ له بوتلے و خود خپل قسمته خه خبر
و چې دا د هغه اسفنديار ولي خان سره اخري
ملاقات او د اختر اخري مبارکي ده خود حېرانتيا
خبره دا ده چې د دومره سختې سيکيورټۍ سره سره
خودگش حمله آور څنگه اسفنديار ته دومره نزدې
ورسېده، دا خو ښه وه چې د اسفنديار ذاتي محافظ
خان قربان کړه او هغه د قوم سالار ئې بچ کړه که

پاکستان په خارجہ پالیسی داسې تبصره کوي ليکي:

د پاکستان خارجہ پالیسی د وخت له سره د امریکې په مشوره جوړېږي او چلېږي. په بېن الاقوامي سطحه د پاکستان خپل تشخص نشته صرف د امریکې د يو تالي خت ملک په حيث ئې دنيا پېژني. دا وخت د غور او فکر دے چې امریکه دې د قربانۍ گډوډي ته اوبه ولې خړوي؟

هغه پښتون 1993 فروري د کالباغ ډېم په حواله د هغې وخت د نواز شريف د کابينې د يو وزير نادر پروېز په حواله ليکي چې په راتلونکي الېکشن کې به د دروغو په عوض کېنې خلقو ووتونه ورکړي وو البته په يوه خبره ئې خلۀ ډېره بدې ښکاره شوې ده خو د هغه په شرم خۀ هغه خو لمبېدلے آس دے، نواز شريف ورته د چنې توبره ورپه خلۀ کړې ده ولې په هغې کېنې هم برېر کوي مونږ ته پته ده چې نادر پروېز په حکومت کېنې ناست د چا ايجنټي کوي گنې دا خبره به ئې په خلۀ څنگه راتلله چې حکومت عوامي نېشنل پارټي سره د کالباغ ډېم په مسئله د مفاھمت په لار پرمختگ کړے دے او په لنډه موده کېنې به د کالباغ ډېم په جوړولو لاس پورې کړے شي، معلومېږي چې دا بعضې وزيران د پاکستان د وزير اعظم په لاره کېنې اغزي نولي.

دا دومره زياتې اوږدې حوالې مې ځکه وړاندې کړې چې د هغې د فضل غني د سياسي پوهې د هغه د طنز او مزاح او د هغه د نثر د ستايل نه لوستونکي خوند او مزه واخلي چې د ماسټر کریم نه پس د هغه ننۍ دنيا هم د هغه په رنگ او پل روانه کړې ده.

پښتون کېنې په سياسي، معاشي، معاشرتي او ادبي موضوعاتو ليکل کول او په کومه موضوع چې به ئې ليک کولو په هغې به ئې ښه مټ برؤ. د افغانستان په جنگ کېنې د امریکې، فرانس او اسرائيل د انساني همدردۍ په نوم درې مقصده وو، هغه "ننۍ دنيا" کېنې ليکي اول د همدردۍ په توگه په لکونو انسانان قتلول، دوېم د روس نه د هندوستان بد رخه کول او چې روس په خپلو کړو پښېمانه کړي او درېم دا چې د اسلامي ملکونو په مېنځ کېنې بې اتفاقي پېدا کړي او پاکستان کېنې ئې هم د امریکې په نوم خو د اسرائيل مضبوطه اډه جوړه کړله بل دا چې په دې چل په عرب کوېت، اردن کېنې ئې عمل دخل زيات شو.

مونږ به د پاکستان سياسي افلاطونانو ته وئيل چې د افغانستان په تنازعه کېنې لاس مۀ وهی، افغانستان افغانانو ته پرېږدئ هغوي پوه شه او د هغوي کار لېکن د پاکستان سياسي نجوميانو د افغانستان په تباھۍ کېنې خپله گټه لټوله او دا فکر ئې کولو چې د گاونډي په کور اور لگول په خپل کور اور لگول وي، مخکېنې ليکي چې د ډېرې تباھۍ او بربادۍ نه پس چې د ډاکټر نجيب الله آئيني او قانوني حکومت ئې له منځه يوړلو نو په پاکستان کېنې ئې چراغان وکړو او د ډاکټر نجيب الله په شهادت زمونږ وزير اعظم په افغانستان کېنې دوه رکعتہ نفل هم وکړل خو د افغانستان د فتحې په خوشحالي گلبدين حکمتيار پوهه نۀ کړه او د راکټونو په درز غوبل کېنې واپس راغلو. دې اقتباس کېنې د هغه سياسي بصيرت او طنز محسوسولے شئ، هم د 1992 په پښتون کېنې د